

Прилог бр. 1

Извештај за активности на ХОТАМ во 2016 година

- На самиот почеток на годината беше усвоена нашата иницијатива до Уставниот Суд за оспорување на уставноста на Правилникот со тарифа на ММИ
- Испратени се каталози од ХОТАМ и туристички карти во АППТРМ за саемите во 2016 и 2017 година
- Соработката со АППТРМ е сеуште лоша, иако претседателот на ХОТАМ, г-динот Крсте Блажески е член во Советот на АППТРМ. Покрај информациите од АППТРМ за саемски манифестации, В2В средби со туроператори, посета од страна на туроператори и новинари кои се редовно проследувани до членките на ХОТАМ, нема некој друг значаен однос и отвореност за соработка.
- Во јули се испрати листата на предлог мерки за подобрување на условите за вршење на туристичка и угостителска дејност во Р.Македонија, меѓутоа со оглед на политичката ситуацијата во изминатиот немаме одговор за истите.
- Активна соработка со Стопанската Комора на Македонија за заеднички настап со мислења во поглед на ЗАМП, новоформираното здружение СОКОМ МАП, измените во Законот за угостителска дејност за новата Комисија за категоризација и др.
- Во септември беше организиран деловен појадок во соработка со ОРМ и Проектот Унапредување на социјалниот дијалог со цел размена на мислења и идеи меѓу работодавачите, од кои ќе произлезат предлози за измени на регулативата во областите кои се од интерес на членките на ОРМ и воопшто на домашниот бизнис.
- Формиран Локален економско социјален совет ЛЕСС на Општина Струга во кој делегирани претставници на ХОТАМ се Крсте Блажески и Горица Петкоска.
- Доделени пригодни подароци (златни маски и македонско вино) на туроператорите Corendon и Tui во знак на одбележување на повеќегодишната успешна соработка
- Соработка со SWISSCONTACT
- Континуирано присуство во медиумите со цел актуелизирање на проблемите за вршење на туристичко-угостителска дејност и промовирање на македонскиот туризам.

ХОТАМ (01.01.2016-31.12.2016)

Почетно салдо	2.236,00
Вкупно од сите чланарини + почетно салдо	461.279,00
Расходи	
Исплатени бруто плати	155.357,00
ОРМ членарина за 2016-дел	16.000,00
Уплата за завршна сметка за 2015	2.100,00
Материјални трошоци	10.763,00
Сметководствени услуги	28.800,00
Репрез. - златни маски Corendon и Tui	9.000,00
Канцелариски материјали	1.000,00
Централен регистар - тековни состојби, лис	1.398,00
Закупнина и реж.трошоци дел 2015	20.000,00
Закупнина и реж.трошоци 2016	114.000,00
Регрес за одмор и персонален данок	5.000,00
Уплата на донација за поплавените подрачја	74.600,00
Персонален данок по записник	14.576,00
Банкарски провизии	8.642,00
Вкупно расходи	461.236,00

САЛДО **43,00**

Приливи

Примени уплати	
Хотел Амбасадор Скопје 2015	5.000,00
Хотел Парк Лејксајд Охрид	10.000,00
Хотел Гарден Охрид	5.000,00
Хотел Сириус Струмица	20.000,00
Хотел Глам Скопје	5.000,00
Вила Силија Скопје	2.000,00
Дебарски Бањи Цапа	25.000,00
Хотел Дувет Скопје 2015	5.000,00
Хотел Изгрев Струга	25.000,00
Фибула Ер Травел Скопје	5.000,00
Хотел Дувет Скопје	5.000,00
Хотел Гранит Охрид	20.000,00
Хотел Тимс Скопје	5.000,00
Хотел Макпетрол Струга	10.000,00
Хотел Макпетрол Маврово	10.000,00
Хотел Лебед Охрид	5.000,00
Хотел Гарденија Велес	5.000,00
Хотел Канет Скопје	5.000,00
Хотели Метропол Охрид	25.000,00
Хотел Амбасадор Охрид	5.000,00
Хотел Белведере Охрид	15.000,00
Хотел Гранит Охрид 2017	20.000,00
Хотел Амбасадор Скопје 2016	5.000,00
ФТУ	5.000,00
Вила Деа Охрид	5.000,00
Хотел Капри Битола 2015	5.000,00
Хотел Инекс Горица 2015	25.000,00
Монтенегро Ривијера	5.000,00
ТА Лајф ис гуд Струга	5.000,00
Хотел Нова Ривиера Охрид	10.000,00
Хотел Фени Кавадарци	10.000,00
Хотел Галеб Струга	15.000,00
Хотел Сити Палас Охрид	5.000,00
Хотел Арка Скопје	5.000,00
Хотел Дрим Струга	25.000,00
Хотел Милениум Охрид	15.000,00
Хотел Капри Битола	7.440,00
Уплати за поплавените подрачја	
Хотел Белведере Охрид	18.500,00
Хотел Дрим Струга	20.000,00
Сити Палас Охрид	12.000,00
Хотел Силекс Охрид	6.100,00
Фибула Ер Травел	18.000,00
Камати на сметка	3,00
Вкупно приходи од чланарини	459.043

Програма и буџет за 2017 година

- Зголемување на бројот на активни членки во Здружението
- Успешна организација на Втората меѓународна конференција „Дестинацијата како бренд - Брендирање на малите дестинации“ која ќе се одржи на крајбрежјето на Охридското Езеро во периодот 15.-18.06.2017
- Соработка со Министерството за економија за подобрување на законската регулатива со цел подобрување на бизнис средината за туристичко-гостинелските претприемачи и бизниси
- Подигање на нивото на соработка со Општините
- Соработка со НСПК за подобрување на бизнис средината во РМ (ХОТАМ е еден од основачите)
- Унапредување и проширување на соработката со АППТРМ за подобрување на промоцијата и зголемување на бројот на туристи и посетители
- Соработка со ОРМ каде што ХОТАМ е активен член за подобрување на регулативата за работните односи за нашата струка
- Припрема на проектна документација за 2 подпроекти во проектот на Светска Банка кои ја поминаа првата фаза и продолжуваме во втора фаза, и тоа:
 - Онлајн промоција на социјални медиуми
 - Обуки за имплементација на системи за менаџмент - ISO 9001, ISO 14001, ISO 22000 и HACCP

ПРЕДЛОГ БУЏЕТ 2017 ГОДИНА	
СОСТАВЕН ВРЗ ОСНОВА НА МИНАТОГОДИШНИТЕ ТРОШОЦИ И ПЛАНИРАНИТЕ АКТИВНОСТИ	
Закуп на канцеларија и режиски трошоци заклучно со 06.2017	60.000,00
Членарина во ОРМ 2017	20.000,00
Членарина во БАХА за 2017 ??????	62.000,00
Канцелариски материјали	5.000,00
Банкарски провизии	8.000,00
Трошоци за книговодител и завршна сметка	31.000,00
Материјални трошоци	10.000,00
Бруто плата за вработена заклучно со 05.2017	107.440,00
Ангажман на вработена со договор на дело и персонален данок 06.-12.2017	46.670,00
Трошоци за Конференција 15.-18.06.2017 ?????	70.000,00
Непредвидени трошоци	20.000,00
Вкупно расходи	440.110,00

Согласно моменталната листа од 47 активни членки, во 2017 година се очекува вкупен прилив по основ членарини од приближно 466.000 денари.

Прилог бр. 4

ХОТАМ (01.01.2017-25.05.2017)

Почетно салдо	43,00
Вкупно од сите чланарини + почетно салдо	212.043,00
Расходи	
Исплатени бруто плати закл. со 05.2017	107.437,00
ОРМ членарина за 2016-дел	4.000,00
Уплата за завршна сметка за 2016	2.100,00
Материјални трошоци	2.625,00
Сметководствени услуги	28.800,00
Тековна, нотар, поштарина	2.414,00
Канцелариски материјали	1.180,00
Услуги за организирање состанок Х.Гранит	4.090,00
Закупнина + персонален данок 01-06.2017	39.892,00
Режиски трошоци + персонален дан.2017	15.116,00
Персонален данок по записник	
Банкарски провизии	3.468,00
Вкупно расходи	211.122,00

САЛДО **921,00**

Отворени обврски	
Членарина ОРМ 2017	20000

Приливи	
Примени уплати	
Хотел Десарет Охрид 2016	25.000,00
Хотел Аквалина Охрид 2016	15.000,00
Ресторан Дамар 2015-2016	10.000,00
Хотел Аполонија Гевгелија 2016	10.000,00
Хотел Гарден Охрид	5.000,00
Хотел Македонија Делчево	5.000,00
Дебарски Бањи Цапа	25.000,00
ФТУ	5.000,00
Вила Силија Скопје	2.000,00
Хотел Макпетрол Струга	10.000,00
Хотел Лебед Охрид	5.000,00
Хотел Макпетрол Маврово	10.000,00
Фибула Ер Травел Скопјеј	5.000,00
Хотел Аполонија Гевгелија	10.000,00
Хотел Парк Лејксајд Охрид	10.000,00
Хотел Белведере Охрид	15.000,00
Хотел Капри Битола	5.000,00
Хотел Дипломат Охрид	5.000,00
Хотел Гарденија Велес	5.000,00
Хотел Тимс Скопје	5.000,00
Хотел Галеб Струга	15.000,00
Хотел Климетица Охрид	10.000,00
Вкупно приходи од чланарини	212.000

Преглед на членки и членарини - 2017 - состојба 24.05.2017

	Име на член	бр. на соби	членар ина	Уплати	за плаќање	Лице за контакт	Телефон за контакт
1	Дебарски Бањи Цапа	210	25.000	25.000	0	Трим Кемали	071/241-300
2	Езерски Комплекс Метропол	373	25.000		25.000	Зоран Михајловски	075/261-648
3	Хотел Аквалина Охрид (ГС Гроуп)	84	15000		15.000	Илче	046/200-047
4	Хотел Амбасадор Охрид	20	5.000		5.000	Стефан Николоски	070/304-006
5	Хотел Амбасадор Скопје	32	5.000		5.000	Петар Старделов	075/404-704
6	Хотел Арка Скопје	26	5.000		5.000	Сашо Џикоски	070/361-644
7	Хотел Белведере	89	15.000	15.000	0	Лилјана Василевска	070/304-725
8	Хотел Вила Сиља Скопје	5	2.000	2.000	0	Силвана К.Даскалова	072/234-072
9	Хотел Галеб Струга	71	15.000	15.000	0	Предраг Далчески	070/261-175
10	Хотел Гарден Охрид	28	5.000	5.000	0	Сузана	071/357-067
11	Хотел Гардениа Велес	20	5.000	5.000	0	Зоран Мирсинов	070/216-690
12	Хотел Глам Скопје	20	5.000		5.000	Гоце Лазаров	070/330-699
13	Хотел Гранит Охрид	120	20.000	20.000	0	Пере Кутаноски	070/212-213
14	Хотел Денариус Охрид	18	5.000		5.000	Ѓоко	071/307-600
15	Хотел Десарет	230	25.000		25.000	Лазе Таневски	075/440-914
16	Хотел Дипломат Охрид	29	5.000		5.000	Спасе Бабаче	077/499-977
17	Хотел Дувет Скопје	34	10.000		10.000	Катерина Поповска	070/283-516
18	Хотел Изгрев Струга	207	25.000		25.000	Асим Меѓедовиќ	071/205-216
19	Хотел Инекс Горица Охрид	125	25.000		25.000	Олга Илоска	070/391-203
20	Хотел Капри Битола	20	5.000	5.000	0	Светлана	078/207-063
21	Хотел Климетица Охрид	15+40	10.000		10.000	Љупчо Целески	078/422-028
22	Хотел Лебед Охрид	28	5.000	5.000	0	Јован Танаскоски	070/204-676
23	Хотел Македонија Делчево	30	5.000	5.000	0	Кирчо Соколов	076/483-480
24	Хотел Макпетрол Маврово	42	10.000	10.000	0		
25	Хотел Макпетрол Струга	49	10.000	10.000	0	Стојан Брчески	070/278-611
26	Хотел Милениум Палас Охрид	63	15.000		15.000	Димче Героски	070/331-670
27	Хотел Монтенегро Ривијера Велес	27	5.000		5.000	Зоран Тодороски	070/265-188
28	Хотел Нова Ривиера Охрид	39	10000		10.000	Ирина	071/359-912
29	Хотел Парк Lakeside Охрид	40	10000	10000	0	Марјан	076/210-789
30	Хотел Сириус Струмица	116	20.000		20.000	Наташа Шапковска	070/253-212

31	Хотел Сити Палас Охрид	20	5.000		5.000	Васко Пердул	070/402-121
32	Хотел Фени Кавадарци	42	10.000		10.000	Билјана Димитрова	072/225-755
33	Хотел Шумски Фенери Битола	17	5.000		5.000	Љубица М. Ристевска	075/395-213
34	Хотели Аполнија Гевгелија	38	10.000	10.000	0	Александар Алексов	070/218-803
35	Хотели Дрим и Београд Струга	198+45	25.000		25.000	Крсте Блажески	072/314-492
36	Хотели Силекс и Кратис	90+25	15.000		15.000	Тоше Чочороски	075/226-185
37	Вила Германов Охрид	4	2.000		2.000	Проф.Зоран Тунтев	070/261-301
38	Вила Деа Охрид	12	5.000		5.000	Д-р Диел Аголи	078/352-053
39	Апартмани Парк-С	2	2.000		2.000	Дончо Таневски	070/249-247
40	Ресторан Дамар Охрид		5.000		5.000	Роберт Боби Василевски	075/215-315
41	Ресторан Корзо Битола		5.000		5.000	Марјан	070/332-678
42	Сити Хостел и Апартмани Охрид	14	5000		5.000	Аце Ѓурче	078/208-407
43	ТА Вис Пој Охрид		5.000		5.000	Јаким Маленко	070/331-312
44	ТА Лајф из Гуд СТруга		5.000		5.000	Филип Стефаноски	076/455-864
45	ТА Фибула Ер Травел Скопје		5.000	5.000	0	Асим Меѓедовиќ	071/205-216
46	Тим`с Апартмани Скопје	17	5.000	5.000	0	Владе	070/225-664
47	ФТУ Охрид		5.000	5.000	0	Проф.Цветко Андреевски	070/232-337

Вкупно

466.000 157.000 309.000

Неплатени членарини 2016

17	Хотел Македонија Делчево	30	5.000		5.000	Кирчо Соколов	076/483-480
22	Хотел Шумски Фенери Битола	17	5.000		5.000	Љубица М. Ристевска	075/395-213
30	Хотел Канет Скопје	13	5.000		5.000	Предраг Велковски	071/223-206
34	Хотел Денариус Охрид	18	5.000		5.000	Ѓоко	071/307-600
37	Ресторан Каскада Скопје		5.000		5.000	Никола Мојсовски	070/360-792
39	ТА Вис Пој Охрид		5.000		5.000	Јаким Маленко	070/331-312
44	Сити Хостел и Апартмани Охрид	14	5000		5.000	Аце Ѓурче	078/208-407
47	Хотел Инекс Горица Охрид	125	25.000		25.000	Олга Илоска	070/391-203
48	Хотел Дипломат Охрид	29	5.000		5.000	Спасе Бабаче	077/499-977
49	Хотел Климетица Охрид	15+40	10.000		10.000	Љупчо Блажески	078/422-028
51	Хотели Силекс и Кратис	90+25	15.000		15.000	Тоше Чочороски	075/226-185

90.000

Неплатени членарини 2015

54	Хотели Силекс и Кратис	90+25	20.000		20.000	Тоше Чочороски	075/226-185
58	Хотел Денариус Охрид	18	1.667		1.667		
39	Ресторан Кутмичевица Вевчани		5.000		5.000	Насто Богоески	070/249-197

26.667

ПРОГРАМА за Втората Меѓународна Конференција за регионална соработка на БАХА

Дестинацијата како бренд - Брендирање на малите дестинации

Регион на Охридското Езеро, 15.-18. јуни 2017 година

15.06.2017, четврток

- До 17:00 часот - Пристигнување на гостите и сместување во хотелите
- Поаѓање од хотелите во 20:15 часот за Хотел Дрим за свеченото отворање
- Отворање на Конгресот во 21:00 часот во Хотел Дрим. Обраќање од страна на:
 - Министерот за економија на Р.Македонија
 - Министерот од Р.Албанија
 - Благоја Рагин како Претседател на БАХА
 - Крсте Блажески како Претседател на ХОТАМ во својство на домаќин.
- Свечена вечера со музика и фолклорна програма во Хотел Дрим Струга (Кепенци или нова покриена тераса, зависно од временските услови). Доделување на признанија/ благодарници од ХОТАМ и наградување на учениците/студентите кои подготвуваат национални јадења за свеченото отворање.

16.06.2017, петок

- Поаѓање од хотелите во 9:45
- Од 10:30 до 12:30 часот:
 - Хотел Гранит Охрид, Прва панел дискусија - Значење на хотелскиот бренд.
 - Хотел Силекс Охрид, Втора панел дискусија - Гастрономијата како основ на брендирањето
- Во хотелите во кои се панел дискусиите ќе се обезбеди ручек за панелистите во времето 12:30-14:30 часот.
- 14:30 поаѓање од хотелите до Охрид - Стар Град Горна Порта за разглед на град кој ќе трае до 17:00 часот.
- Учесниците кои веќе имале разглед на град и не се заинтересирани, во истиот период ќе добијат слободно време во центарот на Охрид.
- 17:00 часот трансфер до објектите во кои се сместени.
- 20:30 часот поаѓање од хотелите за Ресторан Билјанини Извори (? Можна е комбинација и во друг објект) каде што ќе има заедничка вечера со музика.
- 21:00 часот свечена вечера

17.06.2017, сабота

- 8:30 поаѓање од хотелите за пристаниште Охрид од каде што со Бродот Александрија ќе се патува на дестинација Охрид - Поградец. Испловување на бродот во 9:00
- На самиот брод ќе се одржи панел дискусијата - Предизвици во брендирањето на дестинацијата со осврт на брендирање на мала дестинација.
- Околу 12:30 часот пристигнување во Поградец. Потпишување на протокол помеѓу присутните министри од балканските држави за соработка и заеднички настапи на трети пазари со наслов „Балканот без граници како туристичка дестинација“. Разглед на Поградец и заеднички ручек во Поградец до 14:30.
- 14:30 поаѓање за Корча. Разглед на Корча
- Во 17:30 поаѓање од Корча за Поградец.
- 18:30 поаѓање од пристаниште Поградец за Св.Наум.
- Пристигнување во Св.Наум во 20:00 часот
- 20:00 - 21:00 слободно време за разглед на манастирот
- 21:00 завршна заедничка вечера во Ресторан Острово Свети Наум.
- После завршувањето на прославата се задолжува Т.А. Виспој да има обезбедено автобуски превоз за учесниците од Свети Наум до Охрид. Накнадно ќе биде информиран за бројот на потребни автобуси.

18.06.2017, недела

- После појадок заминување на учесниците

Прилог бр. 6

Управниот Одбор на Здружението на хотели, ресторани, кафетерии и автокампови - ХОТАМ на својот редовен состанок одржан на 26.05.2017 година во Хотел Макпетрол Струга ја донесе следната

ОДЛУКА

Здружението на хотели, ресторани, кафетерии и автокампови ХОТАМ Охрид, донесе одлука да додели признанија и благодарници на следните лица кои дале свој придонес или поддршка за основањето и функционирањето на ХОТАМ:

	Лице / Институција	Опис на благодарница / признаница
1	Зоран Михајловски	за личен придонес за функционирањето на ХОТАМ
2	Димче Стефаноски	за личен придонес за основањето и функционирањето на ХОТАМ
3	Спирко Николовски	за личен придонес за функционирањето на ХОТАМ
4	Стојан Брчески	за личен придонес за основањето и за функционирањето на ХОТАМ
5	Љупчо Блажески, Х. Сончева Порта	за личен придонес за функционирањето на ХОТАМ
6	Фибула Ер Травел Скопје	како туристичка агенција која активно го следи ХОТАМ
7	Вис Пој Охрид	како туристичка агенција која активно го следи ХОТАМ
8	Беким Хаџиу, раководител на Секторот за туризам при М.Економија	за активна сестрана поддршка на ХОТАМ
9	Шовкет Хазари, Државен советник за туризам	за активна сестрана поддршка на ХОТАМ
10	Стојан Стојановски	за поддршката на ХОТАМ и активната промоција на регионот на социјални медиуми
11	Доне Таневски Македонија Турист	за заложба и придонес за основањето на ХОТАМ
12	Факултет за туризам и угостителство Охрид	за соработка и поддршка на ХОТАМ
13	Факултет за туризам и бизнис логистика Штип	за соработка и поддршка на ХОТАМ
14	Универзитет за туризам и менаџмент Скопје	за соработка и поддршка на ХОТАМ
15	ОУТУ Ванчо Питошески Охрид	за соработка и поддршка на ХОТАМ
16	СУГС Лазар Танев Скопје	за соработка и поддршка на ХОТАМ
17	СОУ Наум Наумоски Борче Крушево	за соработка и поддршка на ХОТАМ
18	СОУ Коле Нехтенин Штип	за соработка и поддршка на ХОТАМ
19	Гоце Чакар	за личен придонес за основањето и функционирањето на ХОТАМ
20	Драган Слатиноски	за личен придонес за основањето и функционирањето на ХОТАМ

На сите наставници и професори по готварство ќе се доделат благодарници на лично име. Признанијата/благодарниците ќе бидат доделени на свеченото отворање на Конференцијата на БАХА кое ќе се одржи во Хотел Дрим Струга на 15.06.2017 година.

Здружение на хотели, ресторани, кафетерии и автокампови ХОТАМ

Претседател Крсте Блажески



Здружение на хотели, ресторани, кафетерии и автокампови - ХОТАМ

Адреса: Партизанска бр.1-2/60, 6000 Охрид
тел/факс: 046 269 678 e-mail: hotam@hotam.org www.hotam.org

Прилог бр. 7

До:

- Претседателот на Владата на Р.Македонија, Претседател на Комисијата за туризам
- Раководител на Секторот за туризам при Министерството за економија
- Кабинетот на Министерот за економија
- Директорот на Агенцијата за промоција и поддршка на туризмот во Р.Македонија
- Кабинетот на Градоначалникот на Општина Охрид
- Кабинетот на Градоначалникот на Општина Струга
- Кабинетот на Градоначалникот на Град Скопје
- Претседателот на ЗЕЛС

Предмет: Мерки за подобрување на условите за вршење на туристичка и хотелско-угостителска дејност во Р.Македонија

Во последните децении туризмот во светски рамки е една од најбрзо растечките економски сектори со што тој стана еден од клучните двигатели на социо-економскиот развој. Глобалниот развој на туризмот во индустријализираните и развиените држави креира економски придобивки и вработувања во многу поврзани сектори - од градежништво до земјоделство или телекомуникации. Придонесот од страна на туризмот за економската благосостојба зависи од квалитетот и приходите од туристичката понуда. Како што нагласува и Светската Туристичка Организација UNWTO, посебно висок степен на придобивки од одржливиот туризам имаат земјите во развој.

Токму затоа, како би го искористиле високиот потенцијал на туризмот за економско-социјален развој на Р.Македонија, ние, како директни чинители во туризмот кои секојдневно сме во судир со сите предизвици на оваа дејност, сметаме дека треба итно да се превземат следните мерки:

Краткорочни мерки

1. Делегиран **постојан член во Комитетот на туризам** бидејќи многу нешта се случуваат без да бидат застапени нашите интереси.
2. Решавање на проблемот со нелојалната конкуренција посебно од страна на приватното сместување, и тоа:

- Согласно член 46 од Законот за угостителска дејност, во кој во став 1 точка 1 е децидно наведено дека „физичкото лице може да: 1) изнајмува куќи, апартмани и соби за одмор чиј сопственик е носител на правото на користење“, **да не се издаваат решенија за издавање на станови во колективни станбени згради.** (т.е. да се врати старото решение на законот кое важеше до 10.04.2016 година, а како популистичка мерка и активност на пратенициот од ВМРО ДПМНЕ од Охрид истиот на 11.04.2016 год променаа, со што се нанесе штета на имателите на станови во колективните станбени згради кои се со намена домување и на правните и физичките субјекти кои се занимаваат со сместување)
 - Согласно член 46, став 1, точка 1 од Законот за угостителска дејност, **да се врати старото решение за издавање на легла во индивидуални станбени куќи како дополнителна дејност, најмногу до 5 соби или 10 легла на едно лице под еден кров, во еден влез,** а доколку на терен имаме ситуација да има повеќе од 5 соби или 10 легла, да се дозволи издавање на одобрение, но како правно лице со регистрација на преноќиште, пансион, хостел и сл. Воедно да се изврши контрола и на веќе издадените решенија на голем број вили, кои без оглед на тоа што имаат повеќе од 5 соби или 10 легла им се дозволува да вршат дополнителна дејност како физички лица. Вакви случаи има повеќе во Охрид и околината и низ цела Македонија и претставуваат најголемата нелојална конкуренција на хотелите, кои за разлика од овие вили - физички лица, како правни лица ги платиле пропишаните комуналии, имаат соодветно вработен персонал за кој плаќаат придонеси и други давачки, плаќаат повисока цена за потрошена ел. енергија и тн. Сметаме дека е бесмислено објекти со капацитети кои надминуваат објекти од мал обем, од кои дел покрај сместувачките единици имаат и останати содржини како ресторан, спа и слично, да функционираат како објекти за сместување од мал обем, а не како правни лица. Предлагаме да се изврши увид во регистрите на приватно сместување во Општините и да се изврши контрола на сите вакви објекти, а на сите кои ги надминуваат пропишаните максимални капацитети за приватно сместување како дополнителна дејност да им се даде разумен рок да се регистрираат како правни лица, односно пансиони, преноќишта, хостели, хотели, мотели и сл. и да продолжат со обавување на дејноста.
 - Да се изврши контрола на сите сместувачки капацитети кои се декларираат како хотели, мотели или слично, било со истакнување на натпис и категорија на влезот на објектот или преку интернет боокинг портали, социјални медиуми и слично, и **да се санкционираат сите кои без соодветно одобрение од Министерството за економија, Сектор за туризам или одобренија издадени од Локалната Самоуправа неовластено се декларираат како хотели, мотели, пансиони, или истакнуваат категорија несоодветна на доделената од страна на Комисијата за категоризација.**
3. Со помош на воспоставените државни механизми конечно да се регулира работењето на ЗАМП и да се усогласи нивниот правилник и тарифа за наплата согласно можностите на правните субјекти од сферата на туризмот. Да се потпише договор меѓу ЗАМП и Коморите или Здруженијата од туристичката

сфера, што би резултирало со регулирање на оваа материја која е во хаос во последните 20 години.

4. **Да се оформи туристичка инспекција** која би ја имала функцијата да ги контролира сите гореспоменати работи со што ефикасноста на контролите би била максимална.
5. **Да се воведат стандарди за инспекциски контроли и паричните казни** надзорикои се изрекуваат и воедно да се вработат стручни лица од сферата на угостителството и туризмот кои ќе ги вршат инспекциските. Инспекторите од различните инспекциски служби да не вршат проценки според свои лични согледувања, мислења и интереси, туку строго според законските прописи, а висината на казната да биде разумна. Во наши услови да се казни еден правен субјект со глоба од, на пример, 200.000,00 евра значи дека тој субјект автоматски се доведува до пропаст, односно доаѓа во ситуација кога не може да ги исплати платите и проденесите од плати, не може да ги плати трошоците за тековно работење, или со еден збор не може да продолжи да функционира, односно казната има деструктивен карактер.

Изрекување на казни треба пред се да имаат превентивно дејствие, односно мерка со која на прекршителот на некој пропис превентивно ќе се дејствува со цел понатаму да не се кршат законските прописи. За жал според нашето мислење, искуството кај повеќето членки на нашето здружение изречените мерки служат како средство со кое се нанесува голема штета. Изрекување на така високи казни, за кои сметаме дека и крајно се неосновани допринесуваат до потешкотии во самото работење на нашите членки, а крајно и до затворање на некој сместувачки капацитети. Токму поради тие околности, предлагаме и бараме мерките да бидат во согласност со нашите услови, со економијата во нашата земја. Пред се при изрекување на такви мерки навистина во целост да се применуваат законските прописи, и таквите контроли и мерки да ги изрекуваат навистина квалификувани стручни лица. Не може да се случи, а и тоа е несвојствено и спротивно на нашите прописи, за извршени контроли од службени лица за одреден период, подоцна за истиот период од други службени лица да се врши повторувања контрола. Каде е сигурноста кај правните лица. Дали целото време да го трошат со службени лица од различни инспекции, или да бараат нови пазари, да бараат нови партнери со цел исполнување на капацитетите. Вакви контроли се вршат посебно во периодот во екот на туристичката сезона. Поради изнесеното предлагаме ваквите наши забелешки бидат земени во предвид и државните органи во целост се придржуваат кон законските прописи, а таквите контроли да ги вршат стручни и квалификувани лица.

6. **Категоризацијата на хотелите** беше во надлежност на Министерството за економија и беше составена од 5 члена, но пред една година без да бидеме информирани како Здружение дека ќе се менува Законот, истото беше направено по брза постапка и од 5-члена комисија, сега имаме 13-члена комисија, трошоците за категоризација по објект од приближно 3000 до 4000 денари, се подигнаа на 30.000 до 60.000 по објект. Исто така, имаме неефикасна категоризација, од повеќе од 400 сместувачки капацитети, старата комисија имаше категоризирано приближно 280 објекти, а новата комисија има категоризирано приближно стотина објекти. Затоа бараме категоризацијата на хотелско-ресторантските капацитети и автокамповите да премине од Државата на Здружението ХОТАМ со што ефикасноста ќе се

подигне на 100%, а трошок по објект за категоризација ќе е најмногу 10% од сегашниот трошок. (т.е. предлагаме ХОТАМ да ја работи категоризацијата по примерот на Европските Земји како на пример ДЕНОГА - Асоцијација на хотели и ресторани во Германија). Од ефикасноста на комисијата зависат договорите со туроператорите, бидејќи помеѓу многуте потребни документи за одобрување на субвенциите се бара и документот - Решение за категоризација, без кое не може да се остварат субвенциите на партнерите, значи загрозна е соработката со туроператорите кои носат најмногу гостини во Р.Македонија.

7. Прашањето за оданочување на услугата „all inclusive“ (се вклучено) и третманот на репрезентацијата.

- Бараме јасно и недвосмислено формулирано правно мислење од соодветен орган, **што значи „all inclusive“ во смисла на даночни цели и на која даночна стапка подлежи оваа услуга;**

- **Јасно дефиниран прифатлив процент на репрезентација во однос на реализираните вкупни приходи и која е основата за пресметување на репрезентативните трошоци.** Имено, различни службени лица од Управата за јавни приходи -УЈП различно ги толкуваат и применуваат одредбите околу оданочување на репрезентацијата, иако со законските одредби тоа е регулирано. Поради различно толкување на овие одредби на дел од нашите членки при вршење на контроли се оданочуваат со данок што е спротивно на законските прописи. Поради тој факт бараме во однос на репрезентацијата, јасно толкување колкав износ во годината може да се дава, односно по која даночна стапка треба да се врши оданочувањето. Бараме УЈП како надлежен орган да достави до нас писмено појаснување, а крајно и толкување на одредбите кои се однесуваат околу тоа по која даночна стапка и по кој пропис треба да се врши оданочување на репрезентацијата.

8. На територијата на РМ, соодветни региони треба да се прогласат како туристички центри - **туристички зони** и за истите да се воведат или прилагоди посебна регулатива со која ќе се дефинираат правилата на игра и развојот нема да зависи од волјата на поединци (каде што ингеренциите би биле комбинирани помеѓу централната и локалната власт).

- Пропишување на **посебно работно време** на угостителските објекти во туристичките центри/зони. Динамиката на користење на угостителски услуги од страна на туристите во текот на едно деноноќие се разликува од онаа на населението во индустриските, земјоделските и другите средини.

9. **Да се стимулира изградбата на квалитетни хотелски капацитети** во Охридско-Струшкото подрачје со тоа што ќе се намалат т.е. вратат на претходното ниво обврските за комуналии, односно трошоците за уредување на градежното земјиште на потенцијалните инвеститори и давање поттик на истите за нови инвестирања во хотелско-угостителски објекти. Конкретно бараме да се врати утврдената висина висина на надоместокот кој го плаќа инвеститорот на 1м² на 17.000,00 денари, и заради поттикнување на изградба на објекти од група на класи на намени Б 5 - угостителски и туристички комплекси, хотелски комплекси и одморалишта и објекти од група на класи на намени А 4 - хотели, мотели, планинарски и ловен дом, на коефициент со кој ќе се пресметува висината на трошоците за уредување на градежноста

земјиште од 0,05. Зошто е ова неопходно? Во 2014 година во регионот на Општина Охрид и Општина Струга се регистрирани 45 хотелски објекти, со 2.745 соби, односно 6.393 легла. Во споредба со оваа бројка, во овој регион има околу 20.000 пријавени легла во приватно сместување, и уште XXX непријавени легла. Значаен показател е наплатената такса за привремен престој која од хотелите е 13.000.000 денари, додека од приватното сместување тој износ е 2.000.000 денари. Покрај овие директни показатели, генерално, хотелските гости се гости со поголема платежна моќ кои почесто можат да се видат во рестораните, разните дуќани, сувенирниците, како користат пакети со екскурзии и услуги од водичи, односно освен по основ на хотелското сместување имаат повисок економски импакт на регионот и државата, додека гостите во приватното сместување најчесто се со ограничен буџет и може да се наречат маркет туристи, односно единствениот економски импакт е на давателот на услугата за сместување и колонијалите или маркетите. Хотелите имаат свој значаен придонес за економијата во државата, со значаен удел во бруто домашниот производ, а се значајни и од социјален аспект, бидејќи како трудоинтензивна дејност хотелиерството во туристичките центри обезбедува егзистенција за респектабилен дел од населението во туристичките центри. Поради сето гореспоменато, сметаме дека овој хаос треба да се доведе под контрола и да се следи системот на пример на Будва.

10. Проблем со сезонско вработување:

- Предлог 1 - Измена на постојното законско решение и враќање на старото решение каде што **прекувремените сати одработени во сезона**, работникот може да ги користи вон сезона. Бидејќи повеќето од хотелите вон Скопје по обемот на работа се од сезонски тип, било интензивен летен период, или интензивен зимски период.
- Предлог 2 - Да се даде можност на хотелите и другите угостителски објекти чија дејност е од изразито сезонски карактер, наместо досегашната можност вон сезона, односно за време на прекин на работниот процес од деловни причини, да ги исплаќаат вработените со 70% од нивната просечна месечна плата за период до 3 месеци, да може **во периодот на ниската сезона да ги исплаќаат вработените со 50% од нивната просечна месечна плата и тоа за период до 5 или 6 месеци.**
- Во Словенија, во Хотел Слон, по однос на ова прашање во разговор со колегите ја добивме следната информација која е практично решение на овој проблем: на ниво на календарска година водат евиденција за одработените сати на секој еден вработен. Доколку сатите надминуваат 2080 на годишно ниво, разлиакта од тие сати му се доплаќаат како прекувремените сати со соодветни давачки према државата.

11. **Нелојална Конкуренција во агенциското работење:** Од надлежните инситуции и органи бараме решавање на проблемот со нелојалната конкуренција т.е. појавата на лица кои склучуваат договори со превозници или туристички агенции и на тој начин се јавуваат како агенција поединец и нудат неквалитетни услуги во и околу хотелите во Охрид и Струга. Со тоа што се однесуваат нападно и насилно кон туристите, овие агенција поединец - лица допринесуваат за нарушување на угледот на туризмот во Македонија и се главен фактор за поплаки и лоши коментари за услугите кои генерално се нудат во нашата земја и е значаен фактор за уништување на угледот на

Македонија како туристичка дестинација. Предлози за решавање на овој проблем:

- **Координативно делување на инспекциските служби на терен** (Финансова, УЈП, пазарна, трудова, општинска инспекција, МВР) и зачестени проверки на квалитетот на услугите на овие агенции поединци, како и спречување на делење флаери од нивна страна на јавни места бидејќи истите се со сомнителен квалитет.
 - Бараме сите кои продаваат некаква услуга да бидат **униформирани лица со унифицирани бецови со соодветна нумерација**. Како прво со ова туристот кој ќе купува некаква услуга или производ ќе знае дека истото го добива од лиценцирано лице, кое сноси реална одговорност за понудениот производ/услуга. Со воведувањето на нумерацијата, односно персоналниот број на бецот на давателот на услугата, секој незадоволен турист на соодветен воспоставен број на центар за грижа за корисници (или до туристичка полиција како што предлагаме во следната алинеја), ќе може да пријави незадоволство од пружената услуга, односно купениот производ, со што после одреден период ќе се издиверенцираат квалитетните од некавалитетните даватели на услуги. На пример: кајчарите би биле униформирани во соодветни поло маици, кратки панталони и бејзбол капа, со сопствено лого на маицата и капата, и унифицираниот нумериран бец. Соодветно на услугата која ја вршат униформирани би биле и такси возачите, дуќанциите, продавачите на сувенири, водичите, и другите даватели на услуги.
 - Контролата и санкционирањето на нерегуларното работење на поединци и групи да се регулира и санкционира од страна на **туристичка полиција** која би ја формирала Општината по примерот од Хрватска.
12. **Субвенции: Преобеман број на барани документи за аплицирање за субвенции (поврзани со надворешни партнери)** со што како краен резултат имаме губење на реномирани туроператори. Бараме преиспитување на сите барани документи за апликација и нивно сведување на најосновните и најпотребните. Преобемната процедура делува демотивирачки кон странските туроператори.
- Предлог 1: **Исклучување на приложување на потврда од страна на хотелите дека е извршиле уплата за туристичка такса**, бидејќи туроператорот врши плаќање до хотелот за сместување на гостите, во чија цена е вклучена и самата туристичка такса за престој на гостите.
 - Предлог 2: Како доказ за девизен прилив од страна на хотелот, **да се доставува само еден документ од банката** (во сегашниот правилник не е наведено кој документ конкретно) т.е. како доказ да се доставува само известувањето од банката за девизен прилив, бидејќи истите се добиваат во најбрз можен рок, електронски и ги содржат сите потребни податоци со што се докажува уплатат од туроператорот спрема хотелите.
 - Предлог 3: Продолжување на **рокот од 30 на 60 дена** од доаѓањето на последната група на туристи, со цел навремено собирање на сите потребни крајни плаќања.
 - Предлог 4: Зголемување на висината на **субвенциите во износ од 65€ за туристите од Романија** , за воздушен/чартер превоз бидејќи Романскиот

туристички пазар е еден од најбрзо растечките пазари и Романија е земја лидер на Балканот според висината на буџетот на туристите. Исто така нудиме можност за повољно искористување на мрежата на агенции која Фибула Ер Травел ја има во Романија.

- Предлог 5: Да се воведат **преференцијални субвенции од 65€ по патник за секоја земја од која одреден туроператор е спремен да воспостави чартер лет** до некој од македонските аеродроми.
- Предлог 6: Да се подели субвенционирањето на две категории:
 - субвенционирање на гости кои престојуваат во правни субјекти
 - субвенционирање на гости кои престојуваат во приватно сместување

Бидејќи приватното сместување е категорија на вршење на дополнителна дејност, а не основна дејност како кај правните субјекти, предлагаме, субвенциите за приватното сместување да бидат 50% од износот на одобрените субвенции по земја/дестинација кој ќе важи за правните субјекти. Често пати и цените кои се договараат во приватното сместување се мошне ниски и незначителни за да се оправдаат исплатените субвенции.

13. **Расчистување на дивите депонии** покрај локалните, регионалните и магистралните патишта со што би се подобрила сликата која туристите ја добиваат патувајќи низ Македонија.
14. Да се корегираат, односно **намалат цените за потрошена вода за хотелските објекти.** Цената на водата во Охридско-Струшкиот регион е највисока споредбено со останатите градови во државата, што е бесмислено за ресурс кој во овој регион го има во изобилство.

Среднорочни мерки

15. Бидејќи генералните урбанистички планови се укинаа во 2013 година, неопходно е да се **изработат нови генерални и детални урбанистички планови за сите туристички центри** во Македонија, посебно за крајбрежјето на Охридското Езеро од Радожда до Свети Наум, дефинирајќи конкретни локации со конкретни намени, на пример локации за изградба на хотели, трговски центри, забавни и рекреативни содржини и слично, со што:
 - Ќе може поактивно и поагресивно да се настапи во привлекувањето на инвеститори во туристички капацитети и пропратни туристички содржини (сместувачки капацитети од сите видови и категории, водни паркови, картинг, трговски зони и слично).
 - Кога ќе постојат генерални и детални урбанистички планови сите заинтересирани за инвестирање ќе можат да го планираат развојот и инвестирањето на долгорочен период. (во моментот, и постојните субјекти кои делуваат во туризмот поради недостатокот на урбанистички планови не можат долгорочно да ги планираат инвестициите и развојот на своите туристичко-угостителски капацитети, а со тоа и развојот на туризмот во РМ). Пример: Општина Струга нема изготвено ДУП, ниту друг градежен документ околу планирање на просторот. Со тоа Инекс Дрим АД Струга

(странска инвестиција) иако до секторот за урбанизам одамна има доставено барање за добивање на дозвола за надградба на Хотел Дрим, сеуште нема добиено никакво решение со што не може да се реализира планот за зголемување на капацитетот на хотелот и зголемување на бројот на реализирани ноќевања. Исто така, Општина Струга нема изготвено програма, ниту друг градежен документ околу планирање на просторот во реонот на Автокамп Ас, со што иако Инекс Дрим АД Струга има доставено барање до Секторот за урбанизам за добивање дозвола за поставување на времени објекти (Бунгалови) на овој простор, сеуште нема никакво решение, а Охридско-Струшкото крајбрежје не може да добие еден квалитетен камп простор кој би привлекол значајна бројка на странски и домашни кампинг туристи. Сигурни сме дека има многу вакви примери, дека иако постои желба и спремност за инвестиции, истите се блокирани поради непостоењето на генерални и детални урбанистички планови.

- Да се даде **рамноправен третман на домашните и странските инвеститори** кои се спремни да инвестираат во овие центри, односно да се даваат истите поволни услови за инвестирање од страна на домашните инвеститори како оние што се даваат на странските инвеститори.

16. На територијата на Македонија постојат повеќе локации кои поседуваат потенцијал за развој на **квалитетни туристички центри од помал обем од 500 до 1000 легла**. Еден пример на ваква локација е Беровското Езеро, кое со правилна политика на развој може во догледен период да се подигне на ниво на Бледското Езеро.

17. Работен кадар:

- Недостаток на квалификувана работна сила во туристичко-угостителската дејност, особено со **познавање на повеќе странски јазици** покрај Англискиот, како што се Холандски, Француски и Германски јазик. Во стручните угостителски средни училишта, како и на Факултетот за туризам да се воведат задолжителни и со поголем фонд на часови предмети за изучување на Холандски и Француски јазик, како и задолжителна пракса за учениците од средно образование и студентите од 2 месеци, во текот на летната сезона. Или како друга варијанта, да се организираат бесплатни курсеви за странските јазици од земјите од кои имаме маса на туристи.
- Исто така предлагаме на **секој дипломиран студент по туризам да му следува и лиценца за туристички водич**, за која моментално дипломираните студенти по туризам треба да полагаат само плус 2 испити, кои би можеле да бидат вклучени во самата додипломска програма.
- Да се прилагодат образовните програми во стручното туристичко-угостителско образование на новите потреби на туристичкото стопанство, за што е потребна активна соработка помеѓу стопанството, Министерството за образование и Секторот за туризам од една страна и училиштата, факултетите и приватниот сектор од друга страна.
- За учениците кои се запишани во средните школи за туризам и угостителство кои имаат обврска да обавуваат пракса со лимитиран број на часови, **програмата за едукација да се направи така што едно полугодие учениците ќе имаат теоретска настава, а едно полугодие ќе**

имаат практична работа. Студентите би имале едн семестар теоретска настава, а вториот семестар практична настава. (по примерот на квалитетните школи од ЕУ кои функционираат на овој начин). Фондот на часови за практична работа кој сега го имаат е премал за да се запознаат со струката и по самото завршување да бидат спремни да се вработат како квалитетни кадри, кои ќе можат директно активно да се вклучат во работниот процес, а не да се губат време и средства за обемна обука.

- Да се воведат **можност за сезонско работење на студентите** по примерот на нашите соседи и земјите членки на ЕУ, каде што студентите имаат право да работат без да подлежат на законските решенија кои се третираани во законот за работни односи.
18. **Намалување на ДДВ на храната од 18% на 5%** по пример на дел од земјите членки на ЕУ и по резолуциите на европскиот парламент кои се однесуваат на оваа бранша. Ова би довело до можност за намалување на цените на ресторантските услуги со што сметаме дека ќе се зголеми прометот од угостителски услуги и со тоа повторно ќе се добие позитивен ефект на буџетот.
 19. Да се воведат **редовни бродски линии** со повеќе пристанишни станици на релација од Радожда, по крајбрежјето на езерото до Свети Наум со што би се добила една нова атрактивна понуда во регионот, а од практична гледна точка би се растеретил патниот сообраќај кој во сезоната претставува еден од главните проблеми. Пристанишните станици би биле на пример во Радожда, Калишта, Струга, Подмоље во близина на аеродромот, на 2 или 3 места во градот Охрид, кај Хотел Парк, Хотел Горица, Славија, Гранит, Метропол, Елешец, Пештани, Градиште, Љубаништа, Свети Наум.
 20. **Да се среди хаосот со такси возилата** во туристичките места. Да се утврдат и обележат повеќе такси станици на повеќе локации низ градовите, во близина на плажите и туристичките атракции, со дефинира максимален број на такси возила кои можат во еден момент да бидат стационирани на тие станици, и истакнати табли со цени на услугите.
 21. Да се организира јавното претпријатие за патишта да организира сопствена **ефикасна служба за хигиена која интензивно и редовно ќе врши расчистување и одржување на хигиената покрај регионалните и магистралните патишта** со што би се подобрила сликата која туристите ја добиваат патувајќи низ Македонија. Исто така и **јавните комунални претпријатија да ја одржуваат хигиената на локалните патишта**. Како не би претставувало оптеретување на буџетот на овие јавни претпријатија и локалните самоуправи, предлагаме сите невработени работоспособни граѓани кои примаат социјална надокнада од буџетот, да бидат ангажирани т.е. да имаат обврска да одработат одреден фонд на часови во јавните државни или локални претпријатија во делот на одржувањето на хигиената покрај патиштата, без дополнителна надокнада.
 22. Да се реагира до **ЕВН и МЕПСО превентивно да ја корегираат целокупната мрежа и инфраструктура за довод на електрична енергија**, како не би доаѓале во ситуации како минатогодишните новогодишни празници кога дел од угостителските објекти останаа без електрична енергија дури и по 10-тина денови, во време кога и неколку часови без електрична

енергија за гостите претставуваат многу лошо искуство и понатака се одразуваат како антиреклама за дестинацијата.

23. На сите угостителски објекти да се даде право на **купување на електрична енергија од други оператори**. Воедно, да се даде дозвола на **хотелските капацитети да се вклучат взаемно со мрежа на ЕВН** така што објектот кој има соларни панели и произведува соларна енергија за своите потреби, во периоди кога произведената енергија ги надминува потребите, односно има вишок на енергија, истиот да може да го пренесе во мрежата на ЕВН, а во периоди кога соларниот систем нема да ги задоволува потребите да може да користи електрична енергија во истиот реципроцитет. Доколку се воведат ваквиот систем, тоа би имало повеќе позитивни реперкусии од економски и еколошки аспект.
24. Барање да се разгледа Законот за изменување и дополнување на **Законот за акцизи** (Сл.Весник на РМ бр.105/09 од 21,08,2009 год.), каде е определено дека акцизните добра обележани со контролни марки подигнати до 01 мај 2009 год.остануваат во акцизно правен промет најдоцна до 30 април 2010 год. и контролните марки од ставот 1 на овој член ќе се заменат со нови контролни марки од страна на Царинската управа во периодот од 01 Мај 2010 до 31 Октомври 2010 год, измени во законот за акцизи со кој стриктно ќе се одреди кој е одговорен за промена на контролните марки.

Проблемот со кој се соочуваат дел од угостителските објекти е што при извршена контрола од страна на Царинската Управа се случува да се пронајдат пијалоци обележани со контролни марки пред 2009 година и истите да се запленаат, и за истото да се покренат прекршочна постапка против правното лице, бидејќи истите не ги заменил со нови контролни марки. Правните лица кои вршат угостителска дејност и во кој се послужуваат алкохолни пијалоци не се ниту производители ниту увозници на алкохолни пијалоци, туку истите ги набавуваат од правни лица со акцизна дозвола. Од членот 37 се утврдува дека имателот на акцизната дозвола или увозникот ги добива контролните марки и тој е должен да ги залепи истите како и да го плати долгот кој настанува со подигањето на контролните марки. Угостителските претпријатија нема никаква обврска во однос на контролните марки и со тоа немаат никаква одговорност во врска со прекршокот по член 61 б став 1 точка 1 од Законот за акцизи.

25. Да се доизгради **колекторскиот систем на Охридското Езеро**, со крајна цел заштита на Охридското Езеро, подобрување на туризмот во Охрид и Струга, а воедно на туризмот во целата држава. Во спротивно може да се соочиме со проблеми како што е губењето на значајни светски туроператори кои допринесуваат за развој на туризмот, односно на економијата во Македонија. Образложение: Во Македонскиот дел од Езерото делумно е изграден систем на прочистителни станици за прочистување на водата, но со тоа што не е опфатено целото езеро, а и нивниот капацитет не е доволен во текот на сезоната и не го достигнува потребното ниво, се соочуваме со ситуација на се поголема загаденост на водата во езерото, што претставува извор на зарази и вируси. Во текот на летните месеци, на Охридско-Струшкото крајбрежје се јавуваат повеќе случаи на гости кои се заболени од различни висури за време на нивниот престој што дава многу лоша слика за безбедноста на туристите.

Долгорочни мерки

26. Изградба на **современи автопатишта со комплетна туристичка инфраструктура** на следните патни правци:

- Пештани - Свети Наум
 - Велес - Охрид;
 - Мецитлија - Охрид со заобиколница кај Ресен;
 - Охрид - Кафасан;
 - Струга - Радожда;
 - Дебар - Граничен премин со Албанија.
- Предност да се даде на патниот правец Мецитлија-Охрид со заобиколница кај Ресен;
- Проширување на патниот правец Национален парк Галичица - Ресен и редовно зимско одржување на истиот од страна на Македонија Пат.

27. Долгорочна марка - **Изградба на информативни центри и места за одмор со современи санитарни уреди** на ниво на европските стандарди, и тоа на следните патни правци:

- Охрид-Кичево-Скопје;
- Охрид-Битола-Скопје;
- Охрид-Галичица-Ресен;
- Скопје-Стоби-Гевгелија;
- Охрид-Дебар-Скопје;
- На сите меѓународни гранични премини и патиштата кои водат до нив.

28. Она што е актуелно денес, а се случува последните години, е да дел од градовите во Р.Македонија во земскиот период се соочуваат со **високо ниво на загаденост на воздухот**, што влијае како на локалното население, така и на туристичките посетители. Ги предлагаме следните неколку мерки за справување со овој проблем:

- Да се стимулира набавката и користењето на хибридни или електронски возила кои ќе емитуваат минимално ниво на штетни честички во воздухот. Предлагаме за увоз на вакви возила да се применува намалена или 0% царинска стапка, како и поволности при регистрацијата на истите. Сите такси возила да бидат хибридни или електронски возила. Тоа е долгорочна мерка со која во текот на 4 до 5 години би се вовеле доволно вакви возила кои би ја намалиле емисијата на штетни честички во воздухот.
- Крајно време е фабриките да инсталираат филтри за ПМ честички согласно прописите и да се стават мерачи за истите врз основа на чии отчитувања ќе се проценува дали филтерот е во ред или е само фиктивна слика дека се превземаат некакви мерки.
- Под итно да се превземат мерки за промовирање и зголемено користење на алтернативни извори на енергија - сончевата енергија, ветерот,

геотермалните извори. Пример: давање на **бесплатни дозволи** за користење на соларни панели.

- Што поскора гасификација на целата територија на Македонија, а не само големите центри.

Ако вака се постапи сигурни сме дека во следните 5 до 10 години ќе имаме 10 пати помала загаденост.

Со почит,

Здружение на хотели, ресторани, кафетерии и автокампови - ХОТАМ

Крсте Блажески, претседател на Здружението

072/314-492

hotam.contact@gmail.com

www.hotam.org

